

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

nr 36/1991-92 med anledning av

I. landskapsstyrelsens framställning
till landstinget med förslag till

- 1) landskapslag angående upphävande av 2 § 2 mom. landskapslagen om vissa grunder för landskapets hushållning,
- 2) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om landskapsstöd till kommuner,
- 3) landskapslag om ändring av 97 § grundskollagen för landskapet Åland,
- 4) landskapslag om ändring av 42 och 48 §§ gymnasielagen för landskapet Åland,
- 5) landskapslag angående ändring av landskapslagen om Ålands folkhögskola,
- 6) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet,
- 7) landskapslag angående ändring av 11 § landskapslagen om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland,
- 8) landskapslag angående ändring av 5 § landskapslagen om allmänna bibliotek,
- 9) landskapslag angående ändring av 9 och 17 §§ landskapslagen om ungdomsarbete,
- 10) landskapslag angående ändring av 15 § idrottslagen för landskapet Åland,
- 11) landskapslag angående ändring av 24 § landskapslagen om folkhälsoarbetet,
- 12) landskapslag angående ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården,
- 13) landskapslag angående ändring av 11 § landskapslagen om planering och landskapsstöd inom social- och

hälsovården,

14) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda,

15) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om tillämpning av lagen om bostadsbidrag, samt

16) landskapslag angående ändring av 6 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande produktsäkerhet och

II. ltm Leo Sjöstrands m.fl. lagmotion med förslag till landskapslag angående tillämpning av landskapslagen om vissa grunder för landskapets hushållning under år 1993.

Landstinget har den 21 september 1992 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Lagmotionen har remitterats till utskottet den 23 september 1992. Utskottet har med stöd av 23 § 2 mom. arbetsordningen handlagt ärendena i ett sammanhang och avgett ett gemensamt betänkande. Utskottet, som hört landskapsstyrelseledamoten Lasse Wiklöf, får härmed anföra följande.

I framställningen föreslås att 2 § 2 mom. landskapslagen om vissa grunder för landskapets hushållning upphävs. Momentet tillförsäkrar de åländska kommunerna rätt till bidrag och lån "enligt likartade grunder" som tillämpas beträffande statsstödet till kommunerna i riket. Förslaget motiveras av att det blir oändamålsenligt att bibehålla riksbestämmelserna som jämförelsegrund för stödet till kommunerna, dels på grund av att man i riket övergår till ett helt nytt statsandelssystem fr.o.m. år 1993, dels därför att ett helt nytt landskapsandelssystem samtidigt förbereds fr.o.m. år 1994. Detta system kommer att avvika också från det nya andelssystemet i riket.

De övriga lagförslagen innehåller huvudsakligen sådana ändringar eller tillägg som möjliggör att hittillsvarande landskapsandelssystem tillämpas även under år 1993 i avvaktan på det nya andelssystem som planeras bli infört fr.o.m. år 1994. Förslaget till ändring av 11 § landskapslagen om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården avser dock att den under 1992 gällande temporära höjningen av bidragen inte skall tillämpas.

I lagmotionen föreslås att landstinget antar en särskild landskapslag om tillämpning av landskapslagen om vissa grunder för landskapets hushållning. I den skulle anges att landskapsstöden för år 1993 utges enligt samma grunder som för år 1992.

I framställningen ingående lagförslag

Utskottet har efter omröstning (3-2) funnit lagförslagen nödvändiga och ändamålsenliga och tillstyrker dem utan andra ändringar än några rättelser av språklig och lagteknisk natur i fyra av dem. Minoriteten (ordföranden Sune Eriksson och ledamoten Gunnar Jansson) har anfört reservation.

Lagmotion nr 75/1991-92

Utskottet har omfattat landskapsstyrelsens förslag om upphävande av 2 § 2 mom. landskapslagen om vissa grunder för landskapets hushållning. Syftet med de i de övriga lagförslagen ingående ändringarna, frånsett det trettonde lagförslaget, är att tillämpa nuvarande landskapsandelssystem även under år 1993. Utskottet föreslår därför att lagmotionen förkastas.

Viceordföranden Sundback har enligt 23 § 4 mom. AO utsetts att redogöra för betänkandet.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Landstinget antar de i framställningen ingående första, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, nionde, tionde, tolfte, trettonde, fjortonde och femtonde lagförslagen utan ändringar, samt

att Landstinget antar de i framställningen ingående andra, åttonde, elfte och sextonde lagförslagen med följande ändringar:

2. **LANDSKAPSLAG**
angående ändring av 1 § landskapslagen om landskapsstöd till kommuner

(Ingressen lika som i framställningen).

1 §

Bärkraftsklassificering som *verkställt*s med stöd av lagen om bärkraftsklassificering av kommunerna (FFS 649/85) och lagen om bärkraftsklassificering av kommunerna 1993 (FFS 691/92) skall, såvida annat inte är föreskrivet, tillämpas även vid utgivande av landskapsstöd till kommuner.

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen).

8. **LANDSKAPSLAG**
angående ändring av 5 § landskapslagen om allmänna bibliotek

I enlighet med landstingets beslut ändras 5 § 1 mom. landskapslagen den 12 april 1962 om allmänna bibliotek (8/62), *sådan det byder i landskapslagen den 5 december 1979 (81/79)*, som följer:

5 §

(Lika som i framställningen).

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen).

11. **LANDSKAPSLAG**
angående ändring av 24 § landskapslagen om folkhälsoarbetet

(Ingressen lika som i framställningen).

24 §

För de kostnader, som enligt 5 § påföres kommunerna, utgår till envar medlemskommun landskapsbidrag i enlighet med vad som är föreskrivet om statsunderstöd åt enskilda kommuner för motsvarande ändamål i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (FFS 677/82), dock så att landskapets avskilda läge och särförhållanden samt rådande prisläge och befolkningens särskilda levnadsbetingelser beaktas. Samtliga kommuners på detta sätt beräknade bidragsbelopp skall likväl ökas eller minskas med en sådan gemensam procentsats att de sammanlagt uppgår till det belopp som medlemskommunerna enligt i *nämnda lag* tillämpad kostnadsfördelning skulle tillsammans erhålla i bidrag för ifrågavarande ändamål. Vid beviljande av ökat landskapsbidrag skall kommuns kostnader för kommunalförbundet beaktas till belopp, som enligt den i *nämnda lag* tillämpade kostnadsfördelningen skulle påföras kommunen.

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen).

16. **LANDSKAPSLAG**
angående ändring av 6 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av
vissa riksförfattningar rörande produktsäkerhet

(Ingressen lika som i framställningen).

6 §

Hänvisningen i 21 § produktsäkerhetslagen till lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (FFS 733/92) skall i landskapet avse landskapslagen om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården (63/83), om inte annat är föreskrivet.

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen).

Utskottet föreslår vidare

att Landstinget förkastar det i lagmotion
nr 75/1991-92 ingående lagförslaget.

Mariehamn den 24 september 1992

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sune Eriksson,
viceordföranden Sundback samt ledamöterna Isaksson, Christer Jansson och Gunnar
Jansson.

R e s e r v a t i o n

Vi kan varken godkänna majoritetens sätt att behandla denna framställning och lagmotionen nr 75 eller resultatet av den minst sagt häpnadsväckande behandlingen enligt principen makt är rätt. Utskottsmajoriteten utgjordes av viceordföranden Sundback samt medlemmarna Isaksson och Christer Jansson.

Behandlingen

Majoriteten deklarerade omgående att lagarna skall godkännas enligt "korta formuläret"; hörande av sakkunniga var onödigt. Efter vårt påpekande att ärendet har stor principiell bärvidd och t.o.m. avgörande ekonomisk betydelse för kommunerna, speciellt för skärgårds- och randkommuner, gick majoriteten med på att höra landskapsstyrelseledamoten Wiklöf, som på kallelse kom till mötet och bekräftade att kommunerna i bärkraftsklass 1 - 3 skall få minskat stöd och att första lagförslaget, varmed 2 § 2 mom. landskapslagen om vissa grunder för landskapets hushållning upphävs, tar sikte på 1994. Kommunalekonomisk expertis gick majoriteten inte med på att höra.

Resultatet

Vi anser att resultatet av utskottsmajoritetens beslut är dåligt. Skälen är följande:

1. Första lagförslaget är onödigt och äventyrligt. Man behöver inte upphäva 2 § 2 mom. landskapslagen om vissa grunder för landskapets hushållning för att uppnå syftet med framställningen, dvs. bestämma att kommunerna skall få landskapsstöd 1993 på samma grunder som 1992 med undantag för lagförslag nr 13.

Äventyrligt är första lagförslaget av två skäl, dels riskerar hela lagpaketet att förfalla om första lagförslaget inte stöds av minst en 2/3 dels majoritet, dels upphäver man en skyddsbestämmelse för kommunerna utan att någon vet hur landskapsandelssystemet ser ut 1994. Vilka landskapsandelar under 1993 som i så fall betalas är oklart.

2. Trettonde lagförslaget innebär att de svagaste kommunerna straffas till följd av sänkt landskapsstöd för social- och hälsovården. Vi kan inte omfatta att man börjar med att skära i just denna sektor och dessutom i de kommuner som har den lägsta bärkraftsklassen och därmed svagaste ekonomin. Utskottsmajoriteten anser uppenbarligen att dessa kommuner och deras innevånare "har det för bra".

3. Vi anser att 44 § 2 mom. nya självstyrelselagen, som träder i kraft 1.1.1993, är avsedd att tillförsäkra Ålands folk minst samma sociala förmåner som befolkningen i riket. Utredning saknas om hur framställningen överensstämmer med denna bestämmelse. Vi anser att nivån 1992, i brist på annan bevisning, bör vara någorlunda rättvisande och har därför lagt lagmotion nr 75, som skulle lösa alla ovanrelaterade problem. Motionen och våra ändringsförslag röstades ner av majoriteten.

Lagmotion nr 75 i ltm Sjöstrands namn innebär dels att den s.k. trygghetslagen skulle förbli i kraft, dels att kommunerna och kommunalförbunden skulle få landskapsandelar för 1993 på samma grunder som 1992 i avvaktan på en totalreform av hela landskapsandelssystemet. Liberalerna stöder en rättvis reform.

Hänvisande till ovanstående tar vi avstånd både från behandlingsordningen och det beslut som majoriteten stannat för samt förestår

att landstinget godkänner lagmotion nr 75/1991 - 92 Lt och vidtar därav påkallad ändring av lagförslag nr 13 enligt särskilt ändringsförslag.

Mariehamn den 28 september 1992

Sune Eriksson

Gunnar Jansson